

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Стопански, социални и правни науки, професионално направление 3.2 Психология на Величка Симеонова Дошева-Христова

Обучителна организация: ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

Научен ръководител: проф. д-р Станислава Стоянова

1. Данни за докторанта

Докторантът **Величка Симеонова Дошева-Христова** е специалист с дългогодишен професионален опит в областта на психологичното консултиране, работата с деца, семейства и уязвими групи. Професионалната ѝ биография включва дейности, свързани както с образователната система, така и с пряка психологическа и терапевтична практика, включително работа с осиновители, кандидат-осиновители и осиновени лица .

Натрупаният практически опит очертава ясно профила на изследовател с приложна насоченост, което намира пряко отражение в избора на тема и в съдържанието на дисертационния труд.

2. Данни за дисертацията

Дисертационният труд е разработен на тема: **„Самооценка и тревожност, свързани с осиновяването“**, в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология.

Трудът е в обем от **230 страници**, съдържа **48 таблици и 1 фигура**, като използваната литература включва **129 източника**, което свидетелства за сериозна теоретична база и стремеж към научна обоснованост.

Структурата е логически последователна и включва:

- увод;
- теоретична част;
- изследователски дизайн;
- представяне и анализ на резултатите;
- обсъждане, изводи и препоръки;
- научни приноси и приложения.

В увода се очертава ясно актуалността на проблема, като се акцентира върху социалната стигма, дефицитите в институционалната подкрепа и психологическите трудности, съпътстващи осиновителния процес. Това поставя изследването в контекста на значим социален и научен проблем.

Теоретичната част е структурирана около основни понятия като стигма, самооценка и тревожност, като са представени класически и съвременни теоретични позиции. Наблюдава се стремеж към обхватност, макар на места изложението да има по-скоро компилационен характер и да допуска известна описателност.

Особено внимание заслужава изборът на основните изследователски променливи – самооценка и тревожност, разгледани в контекста на осиновяването. Този избор може да се оцени като теоретично обоснован и психологически релевантен, доколкото и двете конструкции функционират като ключови регулатори на личностното функциониране и междуличностните отношения.

Включването на допълнителна променлива – жизнени цели и смисъл в живота, разширява аналитичния обхват на изследването и позволява да се проследят не само емоционалните и оценъчните аспекти, но и по-дълбоките екзистенциални измерения на преживяването. Това свидетелства за стремеж към по-цялостно разбиране на психичната динамика при осиновителния процес.

Изследователският дизайн е ясно дефиниран – формулирани са цел, предмет, задачи и хипотези. Използван е адекватен инструментариум (вкл. въпросника на Спийлбъргър и методиката на Дембо-Рубинщайн), което свидетелства за добра ориентация в психологическите методи на изследване.

Изследването на зависимости между: тревожност (ситуативна и личностна), самооценка, жизнени цели, и социално-демографски фактори (пол, възраст, семейно положение, доходи и др.), разкрива ориентация към многофакторен модел на анализ, което е положителен аспект на изследователския дизайн. Подобен подход позволява да се избегне редуccionистичното обяснение на явленията и създава предпоставки за по-нюансирано интерпретиране на резултатите.

В същото време може да се отбележи, че избраните зависимости в значителна степен следват утвърдени в психологическата наука изследователски линии. Това не е недостатък само по себе си, но поставя акцент върху начина, по който резултатите се интерпретират и ситуират в конкретния социално-културен контекст.

Емпиричната част е най-силната страна на труда – представени са детайлни резултати и зависимости между изследваните променливи, като е направен опит за статистическа обосновааност на изводите.

Емпиричните резултати, представени в дисертацията, очертават редица зависимости между изследваните променливи, като се потвърждават очаквани връзки между:

- повишени нива на тревожност и по-ниска самооценка;
- влиянието на социално-демографските характеристики върху психологическите показатели;
- спецификата на осиновителния статус като фактор, свързан с определени психологически преживявания.

Тези резултати могат да бъдат определени като емпирично обосновани и методологично коректно получени, като допринасят за потвърждаване на съществуващи теоретични постановки.

По отношение на тяхната оригиналност, приносът следва да се търси не толкова в откриването на напълно нови зависимости, а по-скоро в: прилагането им в специфичния контекст на осиновяването в България и върху конкретна извадка, която рядко е предмет на систематични психологически проучвания.

В този смисъл може да се говори за локален научен принос, свързан с:

- разширяване на емпиричната база данни относно психологическите характеристики на осиновителите и осиновените;
- актуализиране на знанията в българския социален и културен контекст;
- създаване на основа за бъдещи изследвания и интервенционни модели.

Същевременно може да се отбележи, че интерпретацията на резултатите на места остава в рамките на по-описателен анализ, като би могло да се очаква по-задълбочено теоретично обобщение и по-ясно позициониране спрямо международните изследвания в областта.

Въпрос към докторанта:

В контекста на представените резултати и посочените ограничения на изследването, бих формулирала следния въпрос към докторанта:

До каква степен според Вас установените зависимости между тревожността, самооценката и осиновителния статус биха се променили при разширяване на извадката и включване на по-голямо разнообразие от социални и културни контексти, и как това би повлияло върху възможностите за изграждане на по-синтезиращ модел на психологическо функциониране при осиновителния процес?

3. Автореферат, стил и структура

Авторефератът коректно представя основното съдържание на дисертационния труд – формулирани са ясно актуалността, целта, задачите, методологията и основните резултати .

Структурата му е логична и съответства на изискванията за този вид научен текст. Отразени са основните акценти от теоретичната и емпиричната част, както и научните приноси.

В стилово отношение текстът е ясен и достъпен, като на места се наблюдава известна описателност и повтаряемост, което е характерно за по-широко представяне на материала. Въпреки това авторефератът изпълнява основната си функция – да даде адекватна представа за съдържанието и значимостта на изследването.

4. Научни приноси

Научните приноси на дисертационния труд могат да бъдат обобщени в няколко основни направления:

Теоретични приноси:

- систематизиране и обобщаване на научни постановки, свързани със самооценката и тревожността в контекста на осиновяването;
- акцентирание върху ролята на стигмата като фактор, влияещ върху психичното благополучие на участниците в осиновителния процес.

Емпирични приноси:

- изследване на взаимовръзките между тревожност, самооценка и социално-демографски фактори;
- установяване на зависимости между статуса на осиновяване и психологическите характеристики на изследваните лица;
- прилагане на утвърдени психодиагностични методики в специфичен контекст.

Приложни приноси:

- формулиране на препоръки за психологическа подкрепа на осиновители и осиновени лица;
- разработване на предложения за групови форми на работа и интервенции (вкл. тренингови модели) .

Като цяло приносите имат по-силно изразен **приложен характер**, което съответства на професионалния профил на докторанта.

5. Заключение

Дисертационният труд на Величка Симеонова Дошева-Христова е посветен на актуален и социално значим проблем, който се намира в пресечната точка между психологическата наука и социалната практика. Изследването демонстрира ясно формулирана изследователска насоченост и последователност в реализирането на поставените цели и задачи.

Сред силните страни на труда следва да се открият добрата емпирична обезпеченост, адекватният избор на методически инструментариум и стремежът към интерпретация на резултатите в контекста на реални социални процеси. Особено значение има ориентацията към приложимост, която се проявява в разработените препоръки и предложения за подкрепа на осиновителните семейства – аспект, който придава допълнителна стойност на изследването.

В същото време могат да се отбележат и определени ограничения, свързани с известна описателност в теоретичната част и необходимост от по-задълбочена аналитична синтеза на представените научни позиции, както и по-ясно позициониране на резултатите в по-широк международен изследователски контекст. Тези бележки не омаловажават постигнатото, а по-скоро очертават възможни посоки за бъдещо развитие на изследователската работа.

Като цяло дисертационният труд отговаря на основните изисквания за самостоятелно научно изследване, като демонстрира способност за работа с теоретични източници, прилагане на емпирични методи и формулиране на практически релевантни изводи. Постигнатите резултати допринасят за разширяване на познанието в областта на психологията на осиновяването, особено в българския социално-културен контекст.

Въз основа на изложеното, считам че представеният дисертационен труд притежава необходимите качества и научна стойност, за да бъде оценен положително, поради което предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Величка Симеонова Дошева-Христова образователната и научна степен „доктор“.

17.05.2026 г.

Велико Търново

Член на научно жури:

проф. д-р Даниела Тасевска

VELIKO TÄRNOV UNIVERSITY "ST. ST. CYRIL AND METHODIUS"

FACULTY OF PHILOSOPHY

OPINION

for a dissertation for the award of the educational and scientific degree "doctor" in the field of higher education 3. Economic, social and legal sciences, professional field 3.2 Psychology of Velichka Simeonova Dosheva -Hristova

Educational organization: Southwestern University "Neofit Rilski",
Blagoevgrad

Scientific supervisor: Prof. Dr. Stanislava Stoyanova

1. Data about the doctoral student

PhD student **Velichka Simeonova Dosheva-Hristova** is a specialist with many years of professional experience in the field of psychological counseling, working with children, families and vulnerable groups. Her professional biography includes activities related to both the educational system and direct psychological and therapeutic practice, including work with adoptive parents, prospective adoptive parents and adopted persons.

The accumulated practical experience clearly outlines the profile of an applied researcher, which is directly reflected in the choice of topic and the content of the dissertation.

2. Dissertation data

The dissertation was developed on the topic: **"Self-esteem and anxiety related to adoption"**, in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.2 Psychology.

230 pages long, contains **48 tables and 1 figure**, and the literature used includes **129 sources**, which testifies to a serious theoretical basis and a striving for scientific validity.

The structure is logically consistent and includes:

- introduction;
- theoretical part;
- research design;
- presentation and analysis of results;
- discussion, conclusions and recommendations;
- scientific contributions and applications.

The introduction clearly outlines the relevance of the problem, emphasizing the social stigma, deficits in institutional support, and psychological difficulties accompanying the adoption process. This places the study in the context of a significant social and scientific problem.

The theoretical part is structured around basic concepts such as stigma, self-esteem and anxiety, presenting classical and contemporary theoretical positions. There is a desire for comprehensiveness, although in places the presentation is more of a compilation nature and allows for some descriptiveness.

Of particular note is the choice of the main research variables – self-esteem and anxiety, examined in the context of adoption. This choice can be assessed as theoretically justified and psychologically relevant, insofar as both constructs function as key regulators of personal functioning and interpersonal relationships.

The inclusion of an additional variable – life goals and meaning in life – broadens the analytical scope of the study and allows us to trace not only the emotional and evaluative aspects, but also the deeper existential dimensions of the experience. This testifies to the desire for a more comprehensive understanding of the psychological dynamics of the adoption process.

The research design is clearly defined – the goal, subject, tasks and hypotheses are formulated. Adequate instruments were used (including the Spielberger questionnaire and the Dembo-Rubinstein methodology), which indicates a good orientation in psychological research methods.

The study of the relationships between: anxiety (situational and personal), self-esteem, life goals, and socio-demographic factors (gender, age, marital status, income, etc.), reveals an orientation towards a multifactorial model of analysis, which is a positive aspect of the research design. Such an approach allows to avoid the reductionist explanation of the phenomena and creates prerequisites for a more nuanced interpretation of the results.

At the same time, it can be noted that the selected dependencies largely follow established research lines in psychological science. This is not a drawback in itself, but it places emphasis on the way in which the results are interpreted and situated in the specific socio-cultural context.

The empirical part is the strongest point of the work - detailed results and dependencies between the studied variables are presented, and an attempt is made to statistically validate the conclusions.

The empirical results presented in the dissertation outline a number of dependencies between the studied variables, confirming expected relationships between:

- increased levels of anxiety and lower self-esteem;
- the influence of socio-demographic characteristics on psychological indicators;
- the specificity of adoptive status as a factor related to certain psychological experiences.

These results can be defined as empirically justified and methodologically correctly obtained, contributing to the confirmation of existing theoretical propositions.

In terms of their originality, the contribution should be sought not so much in the discovery of completely new dependencies, but rather in: their application in the specific context of adoption in Bulgaria and on a specific sample that is rarely the subject of systematic psychological research.

In this sense, one can speak of local scientific contribution related to:

- expanding the empirical database on the psychological characteristics of adoptive parents and adoptees;
- updating knowledge in the Bulgarian social and cultural context;
- creating a foundation for future research and intervention models.

At the same time, it can be noted that the interpretation of the results in places remains within the framework of a more descriptive analysis, and one could expect a more in-depth theoretical summary and a clearer positioning in relation to international research in the field.

Question to the doctoral student:

In the context of the presented results and the stated limitations of the study, I would formulate the following question to the doctoral student:

To what extent do you think the established relationships between anxiety, self-esteem, and adoption status would change if the sample were expanded and a greater variety of social and cultural contexts were included, and how would this affect the possibilities for building a more synthesizing model of psychological functioning in the adoption process?

3. Abstract, style and structure

The abstract correctly presents the main content of the dissertation work - the relevance, purpose, tasks, methodology and main results are clearly formulated.

Its structure is logical and corresponds to the requirements for this type of scientific text. The main emphases of the theoretical and empirical parts, as well as the scientific contributions, are reflected.

In terms of style, the text is clear and accessible, with some descriptiveness and repetition in places, which is typical of a broader presentation of the material. Nevertheless, the abstract fulfills its main function - to provide an adequate idea of the content and significance of the study.

4. Scientific contributions

The scientific contributions of the dissertation can be summarized in several main areas:

Theoretical contributions:

- systematization and generalization of scientific statements related to self-esteem and anxiety in the context of adoption;
- emphasizing the role of stigma as a factor influencing the mental well-being of participants in the adoption process.

Empirical contributions:

- research into the relationships between anxiety, self-esteem and socio-demographic factors;
- establishing relationships between adoption status and the psychological characteristics of the individuals studied;
- application of established psychodiagnostic methodologies in a specific context.

Applied contributions:

- formulating recommendations for psychological support for adoptive parents and adopted persons;
- developing proposals for group forms of work and interventions (including training models).

In general, the contributions have a more pronounced **applied nature** , which corresponds to the professional profile of the doctoral student.

5. Conclusion

The dissertation work of Velichka Simeonova Dosheva-Hristova is dedicated to a current and socially significant problem, which is located at the intersection of psychological science and social practice. The study demonstrates a clearly formulated research focus and consistency in the implementation of the set goals and objectives.

Among the strengths of the work, the good empirical support, the adequate choice of methodological tools and the aspiration to interpret the results in the context of real social processes should be highlighted. Of particular importance is the orientation towards applicability, which is manifested in the developed recommendations and proposals for supporting adoptive families - an aspect that gives additional value to the study.

At the same time, certain limitations can be noted, related to a certain descriptiveness in the theoretical part and the need for a more in-depth analytical synthesis of the presented scientific positions, as well as a clearer positioning of the results in a broader international research context. These remarks do not belittle what has been achieved, but rather outline possible directions for future development of the research work.

Overall, the dissertation meets the basic requirements for independent scientific research, demonstrating the ability to work with theoretical sources, apply empirical methods, and formulate practically relevant conclusions. The achieved results contribute to expanding knowledge in the field of adoption psychology, especially in the Bulgarian socio-cultural context.

Based on the above, I believe that the presented dissertation possesses the necessary qualities and scientific value to be positively evaluated, therefore I propose to the esteemed scientific jury to award Velichka Simeonova Dosheva-Hristova the educational and scientific degree of "doctor".

17.05.2026
Veliko Tarnovo

Member of the scientific jury:
Prof. PhD Daniela Tasevska